

Soạn bài Nghị luận về một tác phẩm, một đoạn trích

I. Tìm hiểu đề và lập dàn ý

1. Đề số 1: Phân tích truyện ngắn *Tinh thần thể dục* của Nguyễn Công Hoan.

a. Gợi ý tìm hiểu đề:

Học sinh đọc truyện ngắn và suy nghĩ về những vấn đề sau:

- Đặc sắc của kết cấu truyện
- Sự giống nhau và khác nhau giữa các sự việc (các cảnh) trong truyện. Tác giả kết câu truyện bằng một loạt sự việc bắt người đi xem bóng đá nhằm nói lên điều gì?
- Mâu thuẫn và tính chất trào phúng của truyện thể hiện ở những điểm nào?
- Đặc điểm ngôn ngữ của truyện (Ngôn ngữ người kể chuyện có đặc điểm gì? Ngôn ngữ của các nhân vật có những đặc điểm gì?)
- Mục đích viết truyện ngắn này của Nguyễn Công Hoan là gì? Từ đó khái quát giá trị hiện thực, ý nghĩa phê phán và giá trị nghệ thuật của truyện

b. Dàn bài tham khảo:

* Mở bài:

Giới thiệu ngắn gọn về nhà văn Nguyễn Công Hoan và truyện ngắn *Tinh thần thể dục*

* Thân bài:

Phân tích, chỉ ra điểm chung và nét riêng của các cảnh bắt người đi xem đá bóng...

- Cảnh anh Mịch nhăn nhó với ông Lí
- Cảnh bác Phô gái phân trần với ông Lí
- Cảnh cụ phó Bính xin ông Lí cho thằng Sang đi thay con
- Cảnh thằng Cò cùng đứa con trốn vào đồng rơm bị người tuần phát hiện
- Cuối cùng là cảnh ông Lí cùng tuần áp giải 94 người xếp hàng đi lên huyện. Phân tích mâu thuẫn giữa hình thức và thực chất của cái gọi là "*tinh thần thể dục*" trong truyện ngắn, từ đó nêu lên nghệ thuật trào phúng của truyện.

* Kết bài:

Soạn bài Nghị luận về một tác phẩm, một đoạn trích

Đánh giá chung về giá trị nội dung và nghệ thuật của truyện ngắn.

2. Đề số 2: Sự khác nhau về từ ngữ và giọng văn giữa hai văn bản *Chữ người tử tù* (Nguyễn Tuân) và *Hạnh phúc của một tang gia* (Vũ Trọng Phụng). Giải thích vì sao có sự khác nhau đó.

a) Gợi ý tìm hiểu đề

- Trong "*Chữ người tử tù*", tác giả sử dụng nhiều từ Hán Việt cổ, cách nói cổ để dựng nên những cảnh tượng, những con người thời phong kiến suy tàn. Với giọng văn cổ kính trang trọng, tác giả nói đến những con người tài hoa, trọng thiện lương nay chỉ còn "vang bóng" của "một thời".

- Trong "*Hạnh phúc của một tang gia*", tác giả đã dùng nhiều từ, cách chơi chữ để mỉa mai, giễu cợt tính chất giả tạo, lố lăng, đồi bại của xã hội thượng lưu ở thành thị những năm trước Cách mạng tháng Tám.

- Việc dùng từ, chọn giọng văn phải phù hợp với chủ đề của truyện và thể hiện những tư tưởng tình cảm của tác giả.

b) Lập dàn ý tham khảo

Mở bài: Giới thiệu hai văn bản *Chữ người tử tù* của Nguyễn Tuân và *Hạnh phúc của một tang gia* của Vũ Trọng Phụng có sự khác nhau về từ ngữ và giọng văn.

Thân bài:

- Sự khác nhau về giọng văn: Dẫn chứng để làm sáng tỏ.
- Sự khác nhau về từ ngữ được sử dụng: Dẫn chứng để làm sáng tỏ.
- Nói rõ vì sao có sự khác nhau đó.

Kết bài: Sự khác nhau về giọng văn từ ngữ của hai văn bản nói trên đã góp phần làm cho văn học ta thêm phong phú, đa dạng...

II. Đối tượng và nội dung của bài văn nghị luận về một tác phẩm, một đoạn trích văn xuôi.

1. Đối tượng

- Có thể là giá trị nội dung và nghệ thuật của đoạn trích nói chung.

Soạn bài Nghị luận về một tác phẩm, một đoạn trích

- Có thể chỉ là một phương diện, thậm chí một khía cạnh nội dung hay nghệ thuật của đoạn trích đó.

2. Nội dung

- Mở bài:

+ Giới thiệu khái quát về tác giả, tác phẩm, đoạn trích văn xuôi cần nghị luận.

+ Giới thiệu vấn đề nghị luận.

- Thân bài: Phân tích những giá trị nội dung, nghệ thuật tác phẩm, đoạn trích để làm rõ vấn đề cần nghị luận hoặc một số khía cạnh đặc sắc nhất của đoạn trích.

- Kết bài: Đánh giá chung về tác phẩm, đoạn trích.

LUYỆN TẬP

Câu hỏi: Nghệ thuật châm biếm, đả kích trong truyện ngắn *Vi hành* của Nguyễn Ái Quốc.

Trả lời:

- Xác định thể loại bài viết: nghị luận văn học.

- Nội dung nghị luận: Đề yêu cầu nghị luận một khía cạnh của tác phẩm: nghệ thuật châm biếm, đả kích trong truyện ngắn *Vi hành* của Nguyễn Ái Quốc.

* Các ý cần triển khai trong bài viết:

- Với bút pháp trào phúng, tác giả truyện ngắn “*Vi hành*” phê phán một cách đích đáng vua bù nhìn Khải Định và bọn mật thám Pháp trong chuyến Khải Định công du sang Pháp dự cuộc đấu xảo.

- Nội dung châm biếm đả kích:

+ Màu da vàng bủng, trang phục lò lằng trông cứng nhắc ngớ ngẩn cứ như con rối của Khải Định.

+ Thường lén lút vi hành đến khắp chôn ăn chơi ở Paris.

+ Mật thám Pháp phục vụ thâm kín và hết sức tận tụy.

Soạn bài Nghị luận về một tác phẩm, một đoạn trích

=> Cách sử dụng rất đắt lối chơi chữ, lối so sánh ví von đặc biệt là giọng văn “tĩnh khô” ẩn chứa sự mỉa mai sâu cay.

Giá trị tư tưởng và nghệ thuật của truyện ngắn “Vi hành”.

Dàn ý tham khảo:

Mở bài: Truyện ngắn "Vi hành" châm biếm, đả kích vua bù nhìn Khải Định và bọn mật thám Pháp trong chuyến Khải Định công du sang Pháp dự đấu xảo Pa-ri.

Thân bài:

- Đòn châm biếm, đả kích tập trung vào các mặt:

+ Biếm Khải Định thành một tên hề (màu da khác lạ, ăn mặc nhố nhăng).

+ Biếm Khải Định thành một kẻ có hành động lén lút đáng ngờ (vi hành vào xóm ăn chơi, vào hiệu cầm đồ, ...).

+ Biếm mật thám Pháp thành những người "*phục vụ tận tụy*" (bám lấy đế giày) với cái nhìn hồ đồ, lẫn lộn ...

- Cần chú ý đến những từ ngữ, giọng văn tác giả đã sử dụng (qua những đoạn đối thoại của đôi thanh niên Pháp).

Kết bài: Nhận định về giá trị tư tưởng và nghệ thuật của truyện ngắn "Vi hành".